

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra hudby

ThDr. Jana Bosáková

Autoreferát dizertačnej práce

HUDBA V EVANJELICKOM ŠKOLSTVE
NA SLOVENSKU

na získanie akademického titulu Philosophiae Doctor,
v skratke PhD.“

v študijnom odbore: 1.1.10 Odborová didaktika
študijný program: Didaktika hudby

Nitra 2016

Dizertačná práca bola vypracovaná v dennej forme doktorandského štúdia na Katedre hudby Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Doktorand: **ThDr. Mgr. Jana Bosáková**

Školiace pracovisko: Katedra hudby
Pedagogická fakulta
Univerzita Konštantína Filozofa
Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

Školiteľ: **doc. Mgr. Art. Karol Medňanský, PhD.**
Inštitút hudobného a výtvarného umenia
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove

Školiteľka
– špecialistka: **prof. Mgr. Art. Irena Medňanská, PhD.**
Inštitút hudobného a výtvarného umenia
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove

Oponenti:

Autoreferát bol rozoslaný :

Obhajoba dizertačnej práce sa koná oh.
pred komisiou pre obhajobu dizertačnej práce v študijnom odbore
doktorandského štúdia 1.1.10 Odborová didaktika v študijnom
programe Didaktika hudby, vymenovanou predsedom odborovej
komisie na Pedagogickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa
v Nitre.

Predseda odborovej komisie: **prof. PhDr. Eva Szórádová, CSc.**

Katedra hudby
Pedagogická fakulta
Univerzita Konštantína Filozofa
Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

OBSAH

0 ÚVOD	5
1 CIELE PRÁCE	6
2 STAV SKÚMANEJ PROBLEMATIKY	7
3 METÓDY	9
4 VÝSLEDKY VÝSKUMU	12
5 ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE.....	15
6 VÝBER Z POUŽITEJ LITERATÚRY	19
ZÁVER.....	25
ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC AUTORKY SÚVISIACICH S TÉMOU DIZERTAČNEJ PRÁCE	29
UMELECKO-VÝCHOVNÁ ČINNOSŤ:	31
RESUMÉ.....	34
SUMMARY	35

O ÚVOD

Témou dizertačnej práce je hudba v prostredí evanjelického školstva na území Slovenska od obdobia reformácie v 16. storočí až po súčasnosť. Téma spája oblasť histórie, hudby a pedagogiky. Túto tému sme si zvolili na základe osobnej skúsenosti s hudobnými aktivitami v oblasti evanjelického vzdelávania. Hudba je pre evanjelickú konfesiu esenciálnou súčasťou vyjadrenia viery. Evanjelická cirkev preniesla dôrazy reformačnej teológie aj do formy bohoslužby a hudbu vnímala ako nástroj šírenia nového učenia vychádzajúceho z evanjelia. Reformátor Martin Luther bol presvedčený, že hudbe treba učiť deti už od malička a mládež musí dostať poznanie umenia, pretože jej to umožní stať sa ľuďmi s etickou hodnotou. V evanjelickom vzdelávaní preto tvorí hudba neodmysliteľnú súčasť špecifických aktivít škôl, ako sú školské služby Božie a hodiny evanjelického a. v. náboženstva.

1 CIELE PRÁCE

Práca je určená pedagógom, zodpovedajúcim za spôsob a úroveň stvárnenia týchto aktivít, teda učiteľom evanjelického náboženstva, duchovným správcom škôl a učiteľom iných predmetov, ktorí sa podieľajú na príprave bohoslužobných stretnutí a vedú hudobné aktivity žiakov zamerané na prípravu služieb Božích. Títo učitelia potrebujú rozumieť základným dôrazom reformačného učenia a úlohe hudby v jeho šírení a upevňovaní. Zároveň je pre nich nevyhnutná orientácia v postmodernej pluralitnej spoločnosti, kam chcú prinášať nemenný obsah metódami, ktoré sa musia neustále vyvíjať a reagovať na potreby cieľových skupín. Preto v empirickej časti predstavujeme hudobno-dramatický projekt, ktorý sa realizuje v niektorých evanjelických školách. Projekt Story si za jeden z cieľov kladie odovzdať posolstvo vychádzajúce z evanjelického učenia hudobnými a dramatickými formami blízkymi žiakom realizujúcim projekt a oslovujúcimi dnešného človeka.

Práca má historicko-teoretickú a empirickú časť a je rozčlenená do šiestich kapitol.

Cieľom historicko-teoretickej časti je opísať vývoj evanjelického vzdelávania na území Slovenska s dôrazom na úlohu hudby v edukačnom procese v časovom období od reformácie v 16. storočí po súčasnosť. Empirická časť pozostáva sa z dvoch častí. Cieľom prvej časti je formou prieskumu porovnať hudobné aktivity v rôznych formách stvárnenia špecifických predmetov v školských

vzdelávacích programoch evanjelických škôl. Druhá časť má charakter prípadových štúdií. Predstavujeme v nej realizáciu hudobno-dramatického projektu Story. Cieľom tejto časti je analyzovať dopad jeho realizácie na postoje žiakov k predmetu *umenie a kultúra* a ich motiváciu pre prácu v hudobných aktivitách neformálneho vzdelávania.

2 STAV SKÚMANEJ PROBLEMATIKY

Problematika úlohy hudby v edukačnom procese evanjelických škôl v sebe spája oblasti evanjelickej cirkevnej histórie, pedagogiky a hudby. Aj keď jednotlivé oblasti alebo ich kombinácia v určitom historickom období, či na vybranom území, boli predmetom výskumu viacerých autorov, v tomto spojení sa nimi ešte nikto nezaoberal v takomto rozsahu.

Poznatky pre pochopenie reformačných princípov uplatnených v bohoslužbe sme čerpali z práce A. Leavera *Luther's Liturgical Music*. Reformy vo vzdelávaní a hudbe v ňom, ktoré realizoval Filip Melanchthon, sme podali na základe monografie *Philip Melanchthon: Theologian in Classroom, Confession, and Controversy* (Irene Dingel - J. Wengert). Daniel Veselý podrobne opisuje šírenie reformačných myšlienok z Nemecka na územie Slovenska a vznik prvých evanjelických cirkevných zborov v knihe *Dejiny kresťanstva a reformácie na Slovenska*. O tomto období sa dozvedáme aj z knihy Ľudovíta Neckára *Dejiny kresťanskej cirkvi* a veľmi významným zdrojom informácií je práca Jána Kvačalu *Dejiny reformácie na*

Slovensku 1517 - 1711. O vývoji bohoslužobného života píše Ján Petrík v diele *Dejiny slovenských evanjelických a. v. služieb Božích*. Za najstarší dokument, ktorý sa zaoberá bohoslužobným poriadkom evanjelikov na našom území sa považujú *Prešovské články*, v ktorých sa okrem iného zdôrazňuje, že sa služby Božie majú konať v materinskej reči, ktorej všetci rozumejú. Na zostavovaní *Prešovských článkov*, ktoré sú dokončením spolupráce s Filipom Melanchtonom, sa podieľal aj Leonard Stöckel. Podrobnejšie sa životom a dielom Leonarda Stöckela zaoberá František Matúš v diele *Leonard Stöckel a reformácia v strednej Európe*, tiež Andrej Hajduk v publikácii *Leonard Stöckel – Život a dielo* a Karol Medňanský v práci *Leonard Stöckel (1510-1560) - zakladateľská osobnosť hudobnej pedagogiky na území Slovenska*. Veľmi významným zdrojom informácií o evanjelických školách je dielo Jána Rezika: *Gymnaziológia*. Situáciu evanjelických škôl v období 18. storočia opisuje Eva Kowalská v publikácii *Kontúry politického zápasu o charakter protestantského školstva v období osvietenstva*. Dôležité informácie sme čerpali z prác, ktoré sa venujú evanjelickému školstvu a úlohe hudby v ňom v určitých oblastiach na území Slovenska. Čerpali sme z vedeckých štúdií Janky Petöczovej, ktorá sa zameriava na vývoj hudobného života na Spiši v diele *Hudba ako kultúrny fenomén v dejinách Spiša. Raný novovek*. Vývoju evanjelickej cirkvi a školstva v meste Prešov a v oblasti Šariša sa venujú zborníky Petra Konyu a Reného Matloviča *Acta Collegii Evangelici Prešovensis*. História evanjelickej školy v Banskej Bystrici

opisujú J. Alberty a P. Martuliak v publikácii *Banská Bystrica v znamení kalicha*.

Informácie pre analýzu aktuálneho stavu v evanjelických školách sme získali z pedagogických a legislatívnych dokumentov slovenských evanjelických škôl a evanjelickej cirkvi. Formou dotazníkov sme oslovili duchovných správcov a pedagógov evanjelických škôl, aby sme zistili ďalšie potrebné informácie pre zmapovanie aktuálnej situácie v oblasti hudobného stvárnenia školských služieb Božích a postavenia hudobných činností vo vyučovaní evanjelického a. v. náboženstva.

3 METÓDY

V historicko-teoretickej časti, ktorú tvoria kapitoly 1. až 4., sme využívali literárnu metódu, historicko-deskriptívnu metódu, na ktorú nadväzovala analyticko-syntetická metóda a metóda komparácie. Pri štúdiu odbornej literatúry bola pozornosť sústredená najmä na slovenské a zahraničné odborné publikácie, zborníky, časopisy a internetové stránky, ktoré sa venujú histórii evanjelickej cirkvi, jej školstva a úlohe hudby v ňom. V tejto časti práce sme neformulovali hypotézy.

V empirickej časti sme v piatej kapitole opísali realizovaný prieskum. Prieskum, zameraný na zistenie aktuálneho stavu postavenia hudby v evanjelických školách na Slovensku v edukačnom procese, sme realizovali metódou dotazníkov. Využívali sme aj analyticko-syntetickú

metódu pri práci s pedagogickými a legislatívnymi dokumentmi týchto škôl. Predmetom prieskumu bola hudba v špecifických aktivitách vychádzajúcich z evanjelickej konfesie v evanjelických školách na Slovensku. Cieľom prieskumu bolo zistiť a analyzovať postavenie hudby v bohoslužbe evanjelických škôl na Slovensku:

- zistiť a analyzovať podiel hudobných zložiek v bohoslužbe evanjelických škôl;
- zistiť a analyzovať formu stvárnenia hudobných častí poriadku služieb Božích v evanjelických školách vo vzťahu k Agende ECAV.

Objektom prieskumu boli pedagogickí zamestnanci evanjelických škôl zodpovedajúci za stváranie služieb Božích a vyučovanie evanjelického náboženstva. Do tejto skupiny patria: duchovní správcovia evanjelických škôl, učitelia, ktorí sa podieľajú na príprave a realizácii hudobného stvárnenia služieb Božích, učitelia evanjelického náboženstva a žiaci súťažiaci v speváckej súťaži Duchovná pieseň.

V piatej kapitole sme formulovali tri hypotézy:

H1: *Hudobné zložky v bohoslužbe evanjelických škôl, ktoré nie sú stvárnene podľa Agendy ECAV, nenapĺňajú ňou požadované kvalitatívno-quantitatívne kritéria.*

H2: *Hudobné vzdelanie učiteľov evanjelického náboženstva priamo ovplyvňuje počet piesní nacvičených na hodinách evanjelického náboženstva;*

H3: *Hudobné vzdelanie učiteľov evanjelického náboženstva priamo ovplyvňuje úspešnosť žiakov v spevákovej súťaži evanjelických škôl.*

V šiestej kapitole opisujeme prípadové štúdie na dvoch školách, v Martine a v Tisovci, realizované formou kombinovaného kvantitatívno-kvalitatívneho výskumu. Cieľom výskumu bolo zistiť:

- v ktorej zo skúmaných škôl sa počas realizácie projektu Story dostane ku hudobným aktivitám vyšší podiel žiakov v ročníku;

- ako sa zmení postoj žiakov k predmetu umenie a kultúra a k účasti na ďalších hudobných aktivitách neformálneho vzdelávania počas realizácie projektu Story.

Predmetom výskumu boli žiaci a ich postoje k hudobným činnostiam v projekte, k predmetu umenie a kultúra a k hudobným aktivitám neformálneho vzdelávania.

Objektom prieskumu boli žiaci, ktorí v školských rokoch 2013/2014 až 2015/2016 absolvovali projekt Story na evanjelických gymnáziách v Martine a v Tisovci.

H4 *Osnovy predmetu umenie a kultúra na Evanjelickom gymnáziu v Martine vytvárajú priestor na rozvoj hudobných kompetencií pre*

vyššie percento žiakov prvého ročníka ako na Evanjelickom gymnáziu v Tisovci.

H5 *Počet žiakov, ktorí navštevujú hudobné aktivity neformálneho vzdelávania sa počas realizácii projektu Story zvýši.*

H6 *Realizácia hudobno-dramatického projektu Story prinesie zvýšenie podielu žiakov s pozitívnym postojom k predmetu umenie a kultúra.*

4 VÝSLEDKY VÝSKUMU

Hypotéza H1 bola potvrdená. Služby Božie sa podľa Agendy ECAV realizujú iba na niektorých školách. Aj keď väčšina škôl vychádza z poriadkov v Agende, upravuje svoj program podľa priestorových a personálnych možností. Podiel hudobných zložiek programu nad 50% v bohoslužbe má polovica evanjelických škôl. Týmito zložkami sú piesne, liturgické prvky a hudobné vystúpenia formou programu tried, speváckych zborov a hudobných skupín. 14% škôl má podiel hudby na službách Božích pod 25%. Zvyšných 36% škôl zaraďuje do programu bohoslužby hudbu na úrovni 25% až 50%. Priemerný podiel hudobných zložiek programu bohoslužby v evanjelických školách na Slovensku je 42%. Počet piesní z Evanjelického spevníka v programe školských služieb Božích je nižší ako počet piesní z iných spevníkov. Partitúra k Evanjelickému spevníku a liturgii sa používa minimálne, rovnako ako organový sprievod.

Hypotéza H2 bola potvrdená. Počet piesní zaradených do vyučovania evanjelického náboženstva je vyšší na školách s vyšším koeficientom priemernej úrovne hudobného vzdelania učiteľov evanjelického náboženstva.

Hypotéza H3 bola potvrdená. Koeficient priemernej úrovne hudobnej vzdelanosti učiteľov evanjelického náboženstva v jednotlivých školách korešponduje s koeficientom úspešnosti jednotlivých škôl v hudobných súťažiach evanjelických škôl. Najúspešnejšími školami sú: Evanjelická spojená škola Martin, Evanjelické gymnázium Banská Bystrica a Evanjelické gymnázium Košice.

Hypotéza H4 bola potvrdená. V každom školskom roku v období určenom pre porovnanie bolo percento žiakov prvého ročníka, ktorí sa venovali v rámci realizácie projektu Story rozvoju hudobných kompetencií vyššie na Evanjelickom gymnázium v Martine ako na Evanjelickom gymnázium v Tisovci.

Hypotéza H5 bola potvrdená. Aktívna účasť žiaka na projekte ho motivuje k dodatočným hudobným aktivitám v neformálnom vzdelávaní. Porovnanie údajov z dotazníkov na začiatku a konci realizácie projektu Story ukázalo nárast percenta žiakov, ktorí sa venovali aktivitám rozvíjajúcim hudobné kompetencie na konci obdobia realizácie projektu Story oproti stavu na začiatku realizácie projektu.

Hypotéza H6 bola potvrdená. Vyhodnotenie odpovedí z dotazníkov ukázalo, že postoj žiakov k projektu Story ako aj

k predmetu *umenie a kultúra* sa v priebehu trvania hudobno-dramatického projektu zmenil. Pribudol počet žiakov s pozitívnym postojom a znížil sa počet žiakov s negatívnym postojom.

5 ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE

0 ÚVOD

1 LUTHEROVA REFORMÁCIA A JEJ VPLYV NA VÝVOJ ŠKOLSTVA

- 1.1 Teologické východiská reformácie
- 1.2 Lutherova reformácia a jej vzťah k hudbe
 - 1.2.1 *Luther a hudba*
 - 1.2.2 *Nový bohoslužobný poriadok*
 - 1.2.3 *Úloha hudby vo výchove a vzdelávaní*
- 1.3 Melanchthonova školská reforma
 - 1.3.1 *Filip Melanchthon*
 - 1.3.2 *Pedagogické názory Filipa Melanchthona*
 - 1.3.3 *Školská reforma Filipa Melanchthona*
 - 1.3.3.1 *Latinské školy*
 - 1.3.3.2 *Výchovné metódy v školách*
 - 1.3.4 *Melanchthonovi žiaci z Uhorska*
- 1.4 Latinské evanjelické školy a ich organizačná štruktúra
 - 1.4.1 *Význam, úloha a funkcia hudby v latinských evanjelických školách*
 - 1.4.1.1 *Spevácke zbory*
 - 1.4.1.2 *Pravidlá pre spevákov*
 - 1.4.1.3 *Kantori*

2 LUTHEROVA REFORMÁCIA NA ÚZEMÍ DNEŠNÉHO SLOVENSKA

- 2.1 Šírenie reformácie na území Slovenska
 - 2.1.1 *Spôsoby šírenia reformačných myšlienok*
 - 2.1.2 *Vierovyznania kráľovských a banských miest*
 - 2.1.3 *Evanjelická forma služieb Božích*
 - 2.1.4 *Školy v období reformácie*
 - 2.1.5 *Hudobní skladatelia v období reformácie na území Slovenska*
- 2.2 Leonard Stöckel – zakladajúca osobnosť hudobného školstva na území Slovenska
 - 2.2.1 *Život L. Stöckla*
 - 2.2.2 *L. Stöckel ako teológ a reformátor*
 - 2.2.3 *L. Stöckel a hudba*
 - 2.2.4 *Stöcklova školská reforma*
 - 2.2.4.1 *Organizácia školy*
 - 2.2.4.2 *Vyučovací proces*
 - 2.2.4.3 *Správa škôl*
- 2.3 Evanjelické školy na území Slovenska v 16. a 17. storočí
 - 2.3.1 *Evanjelické školy na území Spiša*

- 2.3.1.1 *Levoča*
- 2.3.1.2 *Spišská Belá*
- 2.3.1.3 *Kežmarok*
- 2.3.1.4 *Hudba v rodinnej výchove*
- 2.3.2 *Evanjelické školy na území Šariša*
- 2.3.2.1 *Bardejov*
- 2.3.2.2 *Prešov*
- 2.3.3 *Evanjelické školy na území Oravy a Liptova*
- 2.3.4 *Evanjelické školy na území Gemerskej stolice* 2.3.5
- Evanjelické školy na území Hontianskej stolice* 2.3.5.1
- Banská Bystrica*
- 2.3.6 *Evanjelické školy na území Nitrianskej a Trenčianskej stolice*
- 2.3.6.1 *Kremnica a Banská Štiavnica*
- 2.3.6.2 *Hlohovec*
- 2.3.6.3 *Žilina*
- 2.3.6.4 *Bytča*
- 2.3.7 *Evanjelické školy na území Bratislavskej stolice*
- 2.3.7.1 *Bratislava*
- 2.3.7.2 *Modra*
- 2.4 *Protireformácia a jej dopad na evanjelické a. v. školstvo na území Slovenska*
- 2.4.1 *Prvé obdobie protireformačných snáh*
- 2.4.2 *Význam Žilinskej a Spišskopodhradskej synody* 2.4.3
- Exulanti z Čiech a Moravy*
- 2.4.3.1 *Juraj Tranovský*
- 2.4.3.2 *Prínos Juraja Tranovského pre duchovnú hudbu evanjelikov*
- 2.4.4 *Prenasledovanie evanjelikov a Šopronské artikuly*
- 2.4.5 *Ružomerská synoda*
- 2.4.6 *Situácia v evanjelickom školstve na začiatku 18. storočia*
- 2.4.6.1 *Banská Bystrica*
- 2.4.6.2 *Bratislava*
- 2.4.7 *Resolutio Carolina a Explanatio Leopoldina*
- 2.4.8 *Bohoslužobný život a domáca zbožnosť evanjelikov počas protireformácie*
- 2.5 *Rozvoj evanjelického a. v. školstva od Tolerančného patentu 1781 po protestantský patent 1859*
- 2.5.1 *Ratio Educationis*
- 2.5.1.1 *Dôvody reformy školstva v období osvietenského racionalizmu*

- 2.5.1.2 Vydanie Ratio Educationis
- 2.5.1.3 Reakcia protestantov na Ratio Educationis
- 2.5.1.4 Samuel Tešedíka jeho školská reforma
- 2.5.2 Tolerančný patent
 - 2.5.2.1 Význam tolerančného patentu
 - 2.5.2.2 Dopad Tolerančného patentu na evanjelické školstvo
 - 2.5.2.3 Zákon 26/1791 a Ratio Educationis 1808
 - 2.5.2.4 Bohoslužobná reforma
- 2.5.3 Počiatky maďarizácie
 - 2.5.3.1 Potreba spisovného jazyka
 - 2.5.3.2 Postavenie evanjelikov
 - 2.5.3.3 Revolučné roky 1848/1849
- 2.5.4 Od Protestantského patentu po rozpad Rakúsko-Uhorska
 - 2.5.4.1 Cisársky patent
 - 2.5.4.2 Rakúsko-Uhorské vyrovnanie
 - 2.5.4.3 Matica slovenská a slovenské gymnáziá
 - 2.5.4.4 Apponyiho zákony
 - 2.5.4.5 Rozpad Rakúsko-Uhorska
- 2.5.5 Evanjelické školy v období od Tolerančného patentu po rozpad Rakúsko-Uhorska
 - 2.5.5.1 Bratislava
 - 2.5.5.2 Modra
 - 2.5.5.3 Banská Štiavnica
 - 2.5.5.4 Banská Bystrica
 - 2.5.5.5 Martin
 - 2.5.5.6 Revúca
 - 2.5.5.7 Kežmarok
 - 2.5.5.8 Levoča
 - 2.5.5.9 Prešov
 - 2.5.5.10 Spevníky a školské spevníky

3 HUDBA V EVANJELICKOM ŠKOLSTVE NA SLOVENSKU V ROKOCH 1918 – 1945

- 3.1 Hudba v evanjelickom školstve v rokoch 1918 – 1939
 - 3.1.1 Vznik Československej republiky
 - 3.1.2 Vznik samostatnej Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku
 - 3.1.2.1 Generálna rada
 - 3.1.2.2 Synoda v Turčianskych Tepliciach 1921
 - 3.1.3 Vývoj slovenského školstva v Československu
 - 3.1.3.1 Stredné a ľudové školy
 - 3.1.3.2 Učítelia a kantori

3.1.3.3 *Teologické fakulty*

3.1.3.4 *Liturgia 1918 – 1945*

3.2 *Hudba v evanjelickom školstve v rokoch 1939 – 1945*

3.2.1 *Vznik Slovenského štátu*

3.2.2 *Školstvo v Slovenskom Štáte*

3.2.3 *Evanjelická cirkev v Slovenskom štáte*

3.2.3.1 *Spolková činnosť evanjelickej cirkvi
v Slovenskom Štáte*

4 EVANJELICKÉ ŠKOLY V SYSTÉME ŠKOLSTVA NA SLOVENSKU

4.1 *Absencia evanjelického školstva na Slovensku v rokoch
1945 – 1989*

4.2 *Vznik a legislatívny rámec evanjelických škôl po roku 1989*

4.2.1 *Koncepcia evanjelických škôl v kontexte dvoch zákonov*

4.2.1.1 *Školský zákon a Zákon o cirkevnom školstve*

4.2.1.2 *Orgány cirkevnej správy evanjelického
školstva*

4.3 *Evanjelické školy zriadené v období rokov 1991 – 2015*

4.3.1 *Evanjelické lýceum Bratislava*

4.3.2 *Evanjelické gymnázium Banská Bystrica*

4.3.3 *Evanjelické gymnázium Tisovec*

4.3.4 *Evanjelické gymnázium Jána Amosa Komenského
Košice*

4.3.5 *Evanjelická spojená škola Prešov*

4.3.6 *Evanjelická spojená škola Liptovský Mikuláš*

4.3.7 *Evanjelická spojená škola Martin*

4.3.8 *Školy mimo zriaďovateľskej kompetencie dištriktov
ECAV*

4.4 *Miesto a význam hudby v evanjelických školách na Slovensku*

4.4.1 *Hudba v bohoslužbe evanjelických škôl*

4.4.2 *Spevácke zbory a hudobné skupiny evanjelických škôl*

4.4.3 *Hudobné a spevácke súťaže evanjelických škôl*

4.4.3.1 *Vivat Georgius Tranoscius – súťaž
v umeleckej a hudobnej tvorivosti žiakov
evanjelických škôl*

4.4.3.2 *Duchovná pieseň - súťaž v sólovom speve*

4.4.3.3 *Vedomostná súťaž o reformácii v hudbe*

4.5 *Hudba v predmetoch vychádzajúcich z evanjelickej konfesie*

4.5.1 *Charakteristika predmetu evanjelické a. v.*

náboženstvo

4.5.2 *Priestor a úloha hudby v evanjelickom a. v. náboženstve
a náboženskej výchove evanjelickej a. v.*

*4.5.3 Hudba v osnovách predmetu evanjelické a. v.
náboženstvo*

**5 AKTUÁLNY STAV HUDBY V SLUŽBÁCH BOŽÍCH A VYUČOVANÍ NÁBOŽENSTVA
V EVANJELICKÝCH ŠKOLÁCH NA SLOVENSKU**

Z HLADISKA JEJ PRODUKCIE – PRIESKUM

- 5.1 Predmet, cieľ a objekt prieskumu
- 5.2 Formulácia hypotéz
- 5.3 Metódy prieskumu
- 5.4 Realizácia prieskumu a respondenti
- 5.5 Vyhodnotenie prieskumu
- 5.6 Verifikácia hypotéz
- 5.7 Odporúčania pre prax kapitola

**6 HUDOBNO-DRAMATICKÝ PROJEKT STORY NA EVANJELICKOM GYMNÁZIU
V MARTINE A V TISOVCI**

- 6. 1 ŠkVP na evanjelickom gymnáziu v Martine
 - 6.1.1 *Tvorivé dielne – evanjelický obsah*
 - 6.1.2 *Učebné osnovy predmetu umenie a kultúra – oblasť
Hudba*
 - 6.1.3 *Učebné osnovy v evanjelickom a. v. náboženstve v 1.
ročníku gymnázia so zameraním na hudobno-dramatický
projekt Story*
 - 6.1.4 *Učebné osnovy predmetu anglický jazyk v prvom
ročníku gymnázia so zameraním na hudobno-dramatický
projekt Story*
 - 6.1.5 *Tvorivá dielňa – finálna fáza realizácie
hudobno-dramatického projektu Story*
 - 6.1.6 *Medzipredmetová spolupráca v hudobno-dramatickom
projekte Story na gymnáziu v Martine*
- 6.2 Hudobno-dramatický projekt Story ako nástroj vytvárania
pozitívneho postoja k umelecko-výchovným predmetom –výskum
 - 6.2.1 *Cieľ, predmet a objekt výskumu*
 - 6.2.2 *Formulovanie hypotéz*
 - 6.2.3 *Metódy a realizácia výskumu*
 - 6.2.4 *Vyhodnotenie výskumu*
 - 6.2.5 *Verifikácia hypotéz*

ZÁVER

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ZOZNAM PRÍLOH

6 VÝBER Z POUŽITEJ LITERATÚRY

Knihy / Monografie

ALBERTY, J. – MARTULIAK, P. 2001. *Banská Bystrica v znamení kalicha*. Banská Bystrica : Cirkevný zbor ECAV na Slovensku, 2001. 188 s. ISBN 80-88945-43-7.

BLUME, F. 1965. *Geschichte der evangelischen Kirchenmusik*. Bärenreiter-Verlag, Kassel – Basel – Paris – London – New York, 1965. 831 s.

ELTON, G. R. 1990. *The New Cambridge Modern History: Volume 2, The Reformation, 1520-1559*. Cambridge, 1990. 263 s. ISBN: 9780521345361.

GALLO, Ján. 1969. *Revúcke gymnázium*. Bratislava, 1969 : Vydavateľstvo Obzor. 204 s. ISBN 735-21-87.

GOLZ, R. - MAYRHOFER, W. 1998. *Luther and Melanchthon in the Educational Thought of Central and Eastern Europe*. 1998. 246 s. ISBN 978-38258-3490-6.

HAJDUK, A. 2010. *Leonard Stöckel – Život a dielo*. Bardejov : Cirkevný zbor ECAV na Slovensku Bardejov, 2010. 142 s. ISBN 978-80-970523-3-1.

KOWALSKÁ, E. 2001. Bratislava: *Evanjelické a. v. spoločenstvo v 18.storočí*. VEDA, 2001. 220 s. ISBN 80-224-0704-6.

KVAČALA, J. 1935. *Dejiny reformácie na Slovensku 1517 – 1711*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1935. 303 s.

LEAVER, A. R. 2007. *Luther's Liturgical Music*. Wm. B. Eerdmans Publishing, 2007. 485 s. ISBN 9780802832214.

MANSCHRECK, L. C. 2009. *Melanchton, the quiet reformer*. Wipf & Stock Pub, 2009. 343 s. ISBN 978-1606-0828-36.

MEDŇANSKÝ, K. 2009. *Kontexty hudobnej histórie a súčasnosti*. Prešov : PU Prešov, 2009. 133 s. ISBN 978-80-555-0004-1.

PETRÍK, J. 1949. *Dejiny slovenských evanjelických a. v. služieb Božích*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1949. 94 s.

PETRÍK, Ján. 1969. *Kapitoly z domácich cirkevných dejín*. Bratislava : Slovenská evanjelická bohoslovecká fakulta v Bratislave. Tranoscius, 1969. 270 s.

PETÖCZOVÁ, J. *Hudba ako kultúrny fenomén v dejinách Spiša. Rany novovek*. Bratislava : Ústav hudobnej vedy SAV : Prešovský hudobný spolok Súzvuk, 2014. 384 s. ISBN 978-80-89188-40-6.

TROCME – LATTER, D. 2015. *The singing of the Strasbourg protestants 1523–1541*. Ashgate publishing, 2015. ISBN 978-1472-4320-87.

UHORSKAI, P. - TKÁČIKOVÁ, E. 1997. *Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 1*. Liptovský Mikuláš : Transcius, 1997. 200 s. ISBN 80-7140-143-9..

UHORSKAI, P. - TKÁČIKOVÁ, E. 1997. *Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 2*. Liptovský Mikuláš : Transcius, 1997. 200 s. ISBN 80-7140-155-2.

VESELÝ, D. 2004. *Dejiny kresťanstva a reformácie na Slovensku*. Liptovský Mikuláš, 2004 : Transcius.

VESELÝ, D. 1991. *Martin Luther reformátor*. Liptovský Mikuláš : Transcius, 1991. ISBN 80-7140-040-8

VESELÝ, D. – HAJDUK, A. 1997. *Filip Melanchton*. Liptovský Mikuláš : Transcius, 1997. 200 s. 80-7140-134-X.

Články zo zborníka

BAĐURIKOVÁ, Z. *Samuel Tešedík a jeho pedagogické a ľudovýchovné názory*. In: KÓNYA, P. – MATLOVIČ, R. *MISCELLANEA ANNO 1999*. Prešov, 2000. ISBN 80-967951-5-5. str. 211-216.

FRANKOVÁ, L. *Kolégium v Prešove a slovenské národné hnutie*. In: KÓNYA, P. – MATLOVIČ, R. *Prešovské evanjelické kolégium*. Prešov, 1997. ISBN 80-967951-0-4. str. 51 - 60.

JANOŠKA, J. *Evanjelická cirkev na Slovensku*. In: *Zlatá kniha Slovenska*. Bratislava, 1928. str. 281 - 283.

KLÁTIK, M. 2012. *Wittenberský poriadok z roku 1533*. In: *Tranovský evanjelický kalendár 2013*. Liptovský Mikuláš : Transcius, 2012. ISBN 978-80-7140-401-9. str. 113 – 114.

KÓNYA, P. 1997. *Prešovské evanjelické kolégium v politických zápasoch konca 17. a začiatku 18. storočia*. In: KÓNYA, P. – MATLOVIČ, R.

Prešovské evanjelické kolégium. Prešov, 1997. ISBN 80-967951-0-4. str. 21 - 44.

KÓNYOVÁ, A. *Študenti a študentský život na Prešovskom evanjelickom kolegiálnom gymnáziu v období dualizmu*. In: KÓNYA, P. *Nezameniteľné je dedičstvo otcov*. Prešov, 2009. ISBN 978-80-8068-92-6. str. 324 - 341.

KOWALSKÁ, E. 1997. *Kontúry politického zápasu o charakter protestantského školstva v období osvietenstva*. In: KÓNYA, P. – MATLOVIČ, R. *Acta Collegii Evangelici Prešovensis I. Prešovské evanjelické kolégium, jeho miesto a význam v kultúrnych dejinách strednej Európy*. Prešov, 1997 : Biskupský úrad VD ECAV. ISBN 80–967951–0–4. str. 231 – 239.

MALOVCOVÁ, B. 2015. *Spišskopodhradská synoda a jej význam pre rozvoj evanjelickej a. v. cirkevnej správy na východe krajiny*. In: KLÁTIK, M. *Rozpomienka na slávnosti 400. Výročia Spišskopodhradskej synody*. Liptovský Mikuláš : Transcius, 2015. ISBN 978-80-7140-482-8. str.81 – 90.

MEDŇANSKÁ, I. 2011. *Prierež „Dejinami hudobného vzdelávania od antiky po súčasnosť“ nemeckého hudobného pedagóga Karla Heinza Ehrenfortha*. in: MEDŇANSKÁ, I. *De Musica II*. Prešov, 2011. ISBN 978-80-555-0423-0. str. 50 – 87.

MEDŇANSKÝ, K. 2010. *Leonard Stöckel (1510 – 1560) – zakladateľská osobnosť hudobnej pedagogiky na území Slovenska*. In: *Mezinárodní webový sborník hudební výchovy 2010 č.1 Aktuální trendy psychologie, hudební pedagogiky a didaktiky hudební výchovy IV, Region regionální hudební kultura a regionální umělec v kontextu vývojových proměn společnosti V*. Ostrava: katedra hudební výchovy Pedagogická fakulta Ostravská univerzita v Ostravě 2010. ISSN 1802-6540. s. 298 – 308.

MICHALKOVÁ, Ľ. 2008. *Lutherove piesne v Cithare sanctorum 1636*. In: KOVAČKA, M. - AUGUSTÍNOVÁ, E. *Cithara Sanctorum 1636-2006*. Martin : Slovenská národná knižnica. 2008. ISBN 978-80-89301-08-9. str. 90 - 104.

RAČKO, P. 2010. *Spolková činnosť evanjelickej a. v. mládeže v 1. Slovenskej republike*. In: SOKOLOVIČ, P. *Život v Slovenskej republike. Ústav pamäti národa*, 2010. ISBN 978-80-89335-37-4. str. 222 – 229.

VESELÝ, D. 1996. *Osvietenstvo na Slovensku a oživotvorenie evanjelikov*. In: KÓNYA, P. – MATLOVIČ, R. *Acta Collegii Evangelici Prešoviensis VII. MISCELLANEA ANNO 1999*. Prešov, 2000 : Biskupský úrad VD ECAV. ISBN 80–967951–5–5. str. 119 – 130.

Internetové zdroje

BENKA, J. 2010. *Evanjelický chrám z liturgického hľadiska, používaná symbolika v ňom a využitie poznatkov v praktickej činnosti zborového farára*. [online] Dostupné na:

<https://uniba.sk/fileadmin/ebf/testimonia_theologica/2010/Benka.pdf

DAMANKOŠ, M. 2004. *Šírenie reformácie v Uhorsku*. [online] Dostupné na: <http://www.ecav.sk/files/user/3_sirenie_reform_v_uhorsku.pdf>.

DROBNÝ, J. *Martýri*. [online]:

<http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1774/Drobny_Martyri/1#ixzz3xmB27ptd>. 28.12.2015.

HAJDUK, A. *Počiatky reformácie na Slovensku*. [online] Dostupné na:

<http://www.ecav.sk/?p=ZS_zil_synoda_1610/ZS_historie/pociatky_reformacie_na_slovensku>. 26.2.2016.

KAČIC, L. 2015. *Samuel Capricornus 1628 - 1664*. In: *Hudobný život* 07-08/2015. [online] Dostupné na: <<http://www.hc.sk/hudobny-zivot/clanok/historia/703-samuel-capricornus-1628-1665>>. 1.3.2015.

KRÁL, V. 2004. *Bardejovský organista Zachariáš Zarewutius*. In: *Hudba, kultúra&umenie*. [online] dostupné na: <<http://www.9em.sk/hudba-bardejovsky-organista-zacharias-zarewutius/>>. 3.3.2016.

LOWELL GREEN, C. 1994. *The Influence of Erasmus upon Melancthon, Luther and the Formula of Concord in the Doctrine of Justification*. [online] Church History. str. 183 – 200. Dostupné na:

<<http://www.jstor.org/stable/3163951>>. 3.2.2016.

MOCKO, J. 1909. *História posvätnej piesne slovenskej*. [online] Liptovský Mikuláš, 1909. kapitola: *Od reformácie do príchodu Třanovského do Uhorska*. dostupné na internete:

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1812/Mocko_Historia-posvatnej-piesne-slovenskej-a-historia-kancionalu/10. 15.3.2016.

PANKRATZ R., H. 1984. *Luther's utilization of music in school and town in the early reformation*. [online] Andrews university Press, 1984. Dostupné na: http://www.auss.info/auss_publication_file.php?pub_id=683>. 6.12.2015.

REZÍK, J. Gymnasiológia. [online]. <http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1164/Rezik_Gymnaziologia-Uvod/3#ixzz3pTRReV1w>. 4.1.2016.

ROYOVÁ, K. *Piesne Sionské*. 2012. [online] Dostupné na: www.piesnesionske.sk. 11.1.2013.

TARRY E., J. 1973. *Music in the Educational Philosophy of Martin Luther*. [online] In: *Journal of Research in Music Education*. 1973, str. 355 – 365.

VASILOVÁ, D. *Vznik a vývin kolégia*. [online] Dostupné na: <http://esspo.sk/vznik-a-vyvin-kolegia.html>. 15.3.2016.

Články z časopisov:

MORKES, F. *Slovenské školství po rozbití Československa v roce 1939*. In: *Pedagogika*. roč. XLV, 1985. str. 52 – 63.

PETRANSKÝ, Ivan A. *Pošátňenie katolíckych škôl a internátov v rokoch 1944 – 1945*. In: *Pedagogická revue*, roč. 53/2001. č. 2. str. 173 – 187.

POLÁKOVÁ, Z. 2014. *Právne postavenie evanjelickej a. v. cirkvi na území dnešného Slovenska v 18. storočí*. in: *TESTIMONIA THEOLOGICA VIII/2014*. EBF UK Bratislava. ISSN 1337-6411.

ŽITŇAN, A. *Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku v rokoch 1918 – 1938*. In: *Historické rozhľady III* / 2006. ISSN: 1338-4813, str. 141-167.

Pedagogické dokumenty a správy

BOSÁKOVÁ, J. *Správy predmetovej komisie evanjelického náboženstva a umenia a kultúry za školské roky 2013/2014 a 2014/2015 a 1. polrok 2015/2016 z Evanjelického gymnázia v Martine*.

DAMANKOŠ, M. 2016. *Správa o činnosti školského výboru ECAV za rok 2015*.

NAĐOVÁ, L. Správy predmetovej komisie humanitných predmetov za školské roky 2013/2014 a 2014/2015 a 1. polrok školského roka 2015/2016 z Evanjelického gymnázia v Tisovci.

Rámcový učebný plán pre gymnáziá s vyučovacím jazykom slovenským ISCED 3. Dostupné na:

<<https://www.minedu.sk/data/att/7899.pdf>>.3.2.2016.

VESELÁ, D. *Správa tajomníčky GBÚ ECAV pre školy a náboženskú výchovu za šk. rok 2014/2015.*

VESELÁ, D. *Súčasný stav evanjelického školstva.* Prednáška na Evanjelickej školskej konferencii. Prešov, 2008.

ZÁVER

Na základe hĺbkovej historicko-teoretickej analýzy postavenia hudby v evanjelickom školstve sme mohli lepšie pochopiť východiská reforiem, ktoré sa v evanjelickom vzdelávaní udiali ako dôsledok reformácie. Prieskum aktuálneho stavu v evanjelických školách nám pomohol zorientovať sa v aktuálnych potrebách pedagógov, ktorí vo svojich špecifických podmienkach zodpovedajú za hudobné stváranie služieb Božích a hudbu vo vyučovaní evanjelického náboženstva. To nám umožňuje zlepšiť našu prácu v oblasti tvorby osnov, štandardov, učebníc a metodických príručiek evanjelického a. v. náboženstva a pripraviť podklady pre Školský výbor evanjelickej cirkvi a Výbor cirkevnej hudby, aby sme začali s prípravou chýbajúcich didaktických materiálov, ďalších školení pedagógov a úpravou legislatívy, ktorá sa týka cirkevných škôl.

Odporúčania pre prax

Nejednotnosť v stváraní služieb Božích v evanjelických školách na Slovensku je spôsobená špecifickou situáciou každej školy, jej materiálnymi a personálnymi možnosťami. Nie je nevyhnutné, aby boli služby Božie všade realizované rovnakým spôsobom. Dôležité je, aby naplňali ciele výchovno-vzdelávacieho procesu evanjelickej školy.

Evanjelické školy pre napĺňanie kvantitatívno - kvalitatívnych kritérií hudobných zložiek vyučovania evanjelického náboženstva a pre stváňovanie Služieb Božích nemajú dostatočne vytvorené potrebné materiálne ani personálne podmienky. Školské služby Božie sa konajú v niektorých školách raz týždenne, v iných dvakrát mesačne, v niektorých len raz v mesiaci. Zriaďovateľ vo svojich dokumentoch neupravuje frekvenciu vykonávania školských služieb Božích. Okrem ordinačného sľubu duchovných správcov škôl, ktorý ich zaväzuje vykonávať bohoslužobné úkony podľa nariadení evanjelickej cirkvi, neexistuje dokument s kritériami stváňovania služieb Božích v školskom prostredí. Rámcovo vychádza poriadok školských služieb Božích z Agendy ECAV, ale liturgia je vystavaná tak, aby umožnila aktívne zapojenie žiakov. Aktivita žiakov spôsobom čítania biblických testov a modlitieb vedie k znižovaniu podielu spievanej liturgie v programe. Bilingválne školy v snahe zaradiť aj do tohto priestoru pracovný jazyk školy, zaraďujú liturgické prvky vychádzajúce najmä z americkej luteránskej tradície. Pre kontrolu plnenia špecifických výchovno-vzdelávacích cieľov evanjelických škôl je potrebné vypracovanie jasných kritérií hodnotenia. Niektoré ciele, týkajúce sa najmä duchovného rozvoja osobnosti žiaka nie je možné vtesnať do presných kritérií, pretože sú nemerateľné. Stále však dostáva dosť aktivít, ktorými školy stanovené ciele napĺňajú a ktoré merateľné sú.

Pre dosiahnutie požadovanej úrovne hudobných zložiek špecifických predmetov evanjelických škôl je potrebné:

- Vypracovať poriadky služieb Božích v evanjelických školách s alternatívami pre rôzne vekové stupne;
- pripraviť alternatívnu liturgiu, ktorá by neznižovala podiel spevu na službách Božích a zároveň by bola prijateľná pre dané vekové kategórie,
- pripraviť poriadky služieb Božích s liturgiou, ktorá by zohľadňovala bilingválnosť niektorých evanjelických škôl;
- pripraviť školský evanjelický spevník s piesňami pre všetky obdobia cirkevného roka;
- pripraviť partitúru pre liturgiu a nový školský spevník, v ktorej by bol materiál vhodný aj pre iné hudobné nástroje ako organ;
- vypracovať metodické materiály pre hodiny evanjelického a. v. náboženstva s hudobným obsahom;
- organizovať pravidelné semináre pre pedagógov zodpovedných za stvárnovanie školských služieb Božích z hudobného hľadiska;
- zaradiť do prípravy učiteľov evanjelického náboženstva aspoň základnú hudobnú prípravu;
- vytvoriť v školách pracovnú pozíciu školského hudobníka

- kantora so zodpovednosťou za prípravu hudobných častí poriadku služieb Božích.

ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC AUTORKY SÚVISIACICH S TÉMOM DIZERTAČNEJ PRÁCE

BOSÁKOVÁ, J. 2011. *Formovanie osobnosti žiaka prostredníctvom hudobných aktivít v podmienkach cirkevnej školy*. In: MEDŇANSKÁ, I: *De Musica II*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2011. ISBN 978-80-555-0423-0. str. 213 – 220.

BOSÁKOVÁ, J. 2011. *Pastorálno-psychologické a katechetické výzvy pre náboženskú výchovu v kontexte pluralitnej spoločnosti – rigorózna práca*. Bratislava : EBF UK Bratislava, 2011. 137 s.

BOSÁKOVÁ, J. *Otázky viery – učebnica evanjelického náboženstva pre 1. ročník štátnych a súkromných stredných škôl*. Liptovský Mikuláš : Transcius 2012. 115 s. ISBN 978-80-7140-384-5.

BOSÁKOVÁ, J. 2011. *STORY – tvorivá dielňa ako praktický model napĺňania cieľov predmetu Umenie a kultúra na strednej škole*. In: *Teorie a praxe hudební výchovy II. sborník příspěvků z konference doktorandských a magisterských studií a pedagogů hudebního vzdělávání zemí V4*. Praha : Univerzita Karlova v Prahe, 2011. ISBN 978-80-7290-519-5. s. 191 - 194

BOSÁKOVÁ, J. 2012. *Viera v živote kresťana – učebnica evanjelického a. v. náboženstva pre 7. ročník štátnych a súkromných škôl*. 2012. Liptovský Mikuláš : Transcius, 2012. 142 s. ISBN 9788071404057

BOSÁKOVÁ, Jana. 2012. *Evanjelické spevníky, partitúry a liturgické poriadky na Slovensku od reformácie po súčasnosť*. In: *Slovenská hudba*. Rok 2012, ročník XXXVIII, č. 4. ISSN 1335-2458. s. 383 – 389.

BOSÁKOVÁ, J. 2013. *Bludiskú sveta. Učebnica náboženstva pre 1. a 2. ročník SŠ*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 2013. 173 s. 978-80-7140-437-8.

BOSÁKOVÁ, J. *Výzvy pre katechetickú prácu v pluralitnej spoločnosti*. In: Cirkevné listy 3/2012, ISSN 0139-9217

KRIVUŠ, M. – BOSÁKOVÁ, J. 2013. *Život v cirkvi. Učebnica náboženstva pre 8. ročník ZŠ*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 118 s. 2013. ISBN 978-80-7140-433-0.

KRIVUŠ, M. – BOSÁKOVÁ, J. 2013. *Žiť a veriť vo svete. Učebnica náboženstva pre 9. ročník ZŠ*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 2013. 86 s. ISBN 978-80-7140-435-4.

BOSÁKOVÁ, J. 2014. *Metodická príručka evanjelického náboženstva pre 1. a 2. ročník stredných škôl*. – v tlači vo vydavateľstve

Tranoscius

BOSÁKOVÁ, J. *Coloring song* – CD nahrávka speváckeho zboru EGT Voice, 2008

BOSÁKOVÁ, J. *He is able* – CD nahrávka speváckeho zboru EGT Voice, 2010

Pastorálna starostlivosť o teenagerov – prednáška pre študentov 5. ročníka evanjelickej teológie, EBF UK Bratislava 2012.

BOSÁKOVÁ, J. a kol. *Osnovy a štandardy evanjelického a. v. náboženstva pre 1. ročník štátnych stredných škôl*. MŠ SR 2008, dostupné na: http://www.ecav.sk/?p=ES/ESdokumenty/ESD_vu

BOSÁKOVÁ, J. a kol. *Osnovy a štandardy evanjelického a. v. náboženstva pre druhý a tretí stupeň štátnych, cirkevných a súkromných škôl*. 2009. NV ISCED II, NV ISCED III. dostupné na: http://www.ecav.sk/?p=ES/ESdokumenty/ESD_vu

BOSÁKOVÁ, J. a kol. *Osnovy a štandardy evanjelického a. v. náboženstva pre druhý a tretí stupeň štátnych, cirkevných a súkromných škôl* – 2009. EVN ISCED II, EVN ISCED III. dostupné na: http://www.ecav.sk/?p=ES/ESdokumenty/ESD_vu

BOSÁKOVÁ, J. *Story – tvorivá dielňa* – materiál súťaže tvorivosti učiteľov stredných a základných škôl – zisk hlavnej ceny MŠ SR v rámci Európskeho roka tvorivosti – 2009

UMELECKO-VÝCHOVNÁ ČINNOSŤ:

a) Dirigovanie speváckych zborov:

- Spevácky zbor EGT Voice na evanjelickom gymnáziu Tisovec – do roku 2011/2012
- Spevácky zbor Evanjelickej základnej školy v Martine – 2012/2013 až 2014/2015
- Spevácky zbor Evanjelickeho gymnázia v Martine – 2013/2014 až 2015/2016
- Martinský spevokol pri ZUŠ Mudroňova v Martine – 2012/2013 až 2015/2016
- Evanjelický spevácky zbor cirkevného zboru v Martine – 2013/2014 až 2015/2016

b) Vedenie tvorivých dielní hudobno-dramatického projektu *Story*

- Školský rok 2007/2008 – *A stolen gift*
- Školský rok 2008/2009 – *Friendship is a Key*
- Školský rok 2009/2010 – *Could we start again?* (Obsah: V medziľudských vzťahoch dochádza ku konfliktom)
- Školský rok 2009/2010 – *Juraj Thurzo*
- Školský rok 2010/2011 – *Future is now*
- Školský rok 2011/2012 – *Sometimes to lose means to win*
- V školskom roku 2013/2014:

- Prvý polrok: *An important mail*
- Druhý polrok: *Symbols and differences*
- V školskom roku 2014/2015:
- Prvý polrok: *1989 – Now and then*
- Druhý polrok: *Words and the*
- V školskom roku 2015/2016
- Prvý polrok: *Crazy fairytale*

c) Umelecký interpretačný výkon:

Dirigovanie:

Krajská súťaž chrámových zborov Chrámová pieseň 2011 – Modrý Kameň 11.9.2011

Krajské kolo súťaže mládežníckych zborov Mládež spieva v Banskej Bystrici 20.4.2012

Výchovné koncerty pre SOŠ Tisovec, Evanjelické gymnázium

Tisovec a ZŠ Tisovec – november 2011 – dirigovanie EGT Voice + Detský spevácky zbor Lykovienky Tisovec

75. výročie ZUŠ Tisovec – 23.marca 2012 – dirigovanie EGT Voice + akordeónový súbor ZUŠ Tisovec + Spevácky zbor učiteľov Revúca + Spevácky zbor konzervatoristiek Pohronská Polhora

Daxnerov Tisovec – 9. december 2011 – dirigovanie EGT Voice

Adventný koncert – Martinský spevokol a Evanjelický spevácky zbor CZ Martin – 15.12. 2013

Rozhlasová nahrávka so Speváckym zborom Evanjelického gymnázia – Rádio Rebeca – 20.12. 2013

Pôstny koncert - Spevácky zbor Evanjelického gymnázia v Martine – 15.4. 2014

Súznenie – koncert venovaný ľudovej hudbe, 18. 6. 2014, Martin

Jakub Jan Ryba: Vianočná omša - vianočný koncert Martinského spevokolu, Evanjelického spevokolu v Martine a Chrámového zboru katolíckej farnosti vo Vrútkach – 11.1.2015

Festival umeleckej činnosti cirkevných škôl Košice – Spevokol evanjelického gymnázia Martin – 28. – 30.4.2015

Súznenie – koncert venovaný ľudovej hudbe – 16.6.2015, Martin
Medzinárodná prehliadka evanjelických spevokolov – Evanjelický
spevokol Martin - Třanovice, 13.9.2015
Adventný koncert – Evanjelický spevokol Martin - 21.12.2015,
Martin
Novoročný koncert – Martinský spevokol - 3.1.2016, Martin
Festival umeleckej činnosti cirkevných škôl Košice – Spevokol
evanjelického gymnázia Martin – 26. – 27.4.2016

d) Iné aktivity:

Predsedníčka poroty súťaže evanjelických škôl v sólovom speve
Duchovná pieseň v školských rokoch 2012/2013 až 2015/2016

Tvorba študijných materiálov pre vedomostnú súťaž evanjelických
škôl o reformácii pre oblasť Reformácia a hudba, členka poroty –
školský rok 2015/2016

Predsedníčka výboru cirkevnej hudby Turčianskeho seniorátu

Predsedníčka združenia Slovenskí evanjelickí učitelia

Podpredsedníčka školského výboru Východného dištriktu ECAV

RESUMÉ

Témou dizertačnej práce je miesto a úloha hudby v rôznych časových obdobiach v evanjelickom školstve na Slovensku od obdobia reformácie po súčasnosť. Reformačné učenie vychádzajúce z myšlienok Martina Luthera položilo na vzdelávanie v oblasti hudby veľký dôraz. Na Slovensku predstavuje reformačný prúd vo vzdelávaní osoba Leonarda Stöckla, ktorý pod vplyvom reforiem Filipa Melanchtona v Nemecku zreformoval mestskú školu v Bardejove. Pod vplyvom protireformácie, maďarizácie čelili evanjelické školy mnohým problémom a výzvam. V období socialistického štátneho zriadenia prestali existovať. Vzdelávacie programy evanjelických škôl po roku 1989 obsahujú špecifické vyučovacie predmety, v ktorých je významný priestor pre hudbu a aktivity rozvíjajúce hudobné kompetencie žiaka. Cieľom empirickej časti práce je zistiť aký priestor má hudba vo vyučovaní evanjelického náboženstva, v bohoslužbe evanjelických škôl a aké hudobné voľnočasové aktivity žiakom ponúkajú evanjelické škôl. Rovnako nás zaujímalo akým spôsobom vplýva hudobné vzdelanie vyučujúcich evanjelického a. v. náboženstva na úroveň hudobných aktivít žiakov. Výsledkom prieskumu realizovanom na týchto školách je potvrdenie hypotéz, že hudobné vzdelanie učiteľov evanjelického náboženstva ovplyvňuje množstvo a kvalitu hudobných aktivít školy. Súčasťou práce je deskripcia a komparácia hudobno-dramatického projektu, ktorý sa realizuje na evanjelických gymnáziách v Martine a v Tisovci. Výskum potvrdil, že vyučovanie predmetu umenie a kultúra formou hudobno-dramatického projektu mení postoj žiakov k predmetu pozitívnym spôsobom a motivuje ich ku práci v ďalších hudobných aktivitách neformálneho vzdelávania.

SUMMARY

The topic of this thesis is the role of music in Lutheran schools in Slovakia, from the Reformation period to the present. The Protestant Reformation, based on Martin Luther's thoughts, puts great emphasis on music education. The Lutheran reformation in Slovakia was represented by Leonard Stöckel who was influenced by Philip Melanchthon's pedagogical reforms in Germany. A pedagogical program, similar to that of Melanchthon was implemented by Stöckel in his hometown of Bartfeld. Since that time, Lutheran schools in Slovakia have suffered times of persecution and have experienced many challenges during the Counter Reformation and Magyarization under the Austria-Hungarian Empire. Later, parochial schools were outlawed during the socialist era in Czechoslovakia. It was not until 1989, after the fall of Communism, that Lutheran schools were reopened. The curriculum used by Slovak Lutheran schools contains specific subjects that emphasize the role of music and promote activities intended to develop students' musical skills. A goal of the research is to define and analyze the role of music in religion classes, school church services, and extra curriculum activities. The last part of the thesis contains a description and comparison of music and drama projects that are implemented in school curriculum used by the Lutheran high schools in Martin and Tisovec. The research confirms that using music and drama projects, in school curriculum changes a students' attitude towards art and culture subjects in a positive way and motivates them to participate in other music activities through non-formal education.